

סדר

תּוֹסֶפֶת א יוֹמִית

בְּהַגָּהָה חֲדָשָׁה לְפִי גִסְחָאוֹת מְדִיקוֹת וּבִנְקוּד מְלֵא

בְּפִי תַקְנֵת וְחֲדָרְכָת

מֶרֶן מוֹחֲרָא"ש שְׁלִיט"א

הַלְמוּד לְשִׁבּוּעַ שֶׁל שַׁבַּת סְבוֹת (יא - יז תְּשׁוּרִי)

מִסְכָּתוֹת פְּסָחִים (ה - ו) שְׁקָלִים (א)

יֵצֵא לְאוֹר עֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים תִּשְׁע"ה

עַל יְדֵי תַלְמִידֵי מְתִיבְתָא 'הַיְכָל הַקֶּדֶשׁ' חֲסִידֵי פְרָסְלָב

עִיר הַקֶּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכַב"א

יוֹם רֵאשׁוֹן, יוֹם תְּשׁוּבָה

מִסְכַּת פְּסָחִים פָּרֶק הַמִּישִׁי

א. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: כְּשֶׁם שֶׁשְּׁחִיטָה דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת – כֵּן מְכַשְׁרֵי שְׁחִיטָה יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת. כָּלֵל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: כֹּל מְלֹאכָה שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת – אֵינָה דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. וְכֹל מְלֹאכָה שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת – דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֲמוּרֵי צְבוּר יוֹכִיחוּ, שֶׁהֵן כְּשֵׁרִין לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְהֵן דוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת בְּזִמְנָהּ! וְמָה לִּי מְכַשְׁרֵי שְׁחִיטָה אַחַר שְׁחִיטָה, וְמָה לִּי מְכַשְׁרֵי שְׁחִיטָה לְפָנֶי שְׁחִיטָה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: מָה לְמְכַשְׁרֵי שְׁחִיטָה אַחַר שְׁחִיטָה שְׁדוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁכֵּן דִּחְתָּה שְׁחִיטָתָה אֶת הַשַּׁבָּת, יִדְחוּ מְכַשְׁרֵי שְׁחִיטָה לְפָנֶי שְׁחִיטָה אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁלֹּא דִּחְתָּה שְׁחִיטָתָה אֶת הַשַּׁבָּת? וְעוֹד, שָׂמָא יֵאָרֵעַ בּוֹ פְּסוּל וְנִמְצָא חֵלֶל אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא עָשָׂה מִצְוָתָהּ.

ב. פסח בא מן הצאן ואינו בא מן הפקר, בא מן הפכששים ומן העזים, בא מן הזכרים ואינו בא מן הנקבות, בא בן שנה ואינו בא בן שתיים, ואינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד הצות, ואינו נאכל אלא למנויו, ואינו נאכל אלא צלי. וחיבין עליו משום שבירת עצם.

ג. חגיגה הבאה עמו – באה מן הצאן ומן הפקר, ומן הפכששים ומן העזים, מן הזכרים ומן הנקבות, ובאה בת שנתה ובת שתיים, ונאכלת לשני ימים ולילה אחד, ואין חיבין עליה משום שבירת עצם. חגיגה הבאה עמו – היא נאכלת תחלה, כדי שיהא פסח נאכל על השבע. בן תימא אומר: חגיגה הבאה עם הפסח – הרי היא כפסח, ואינה נאכלת אלא ליום ולילה, וחגיגת המשה עשר נאכלת לשני ימים ולילה אחד, וחגיגת ארבעה עשר יוצא בה ידי חובתו משום שמחה, ואין יוצא בה משום חגיגה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: חגיגה העולה עמו על השלחן, ותבשילין העולים עמו על השלחן – הרי אלו מתבערין עמו.

ד. אַרְבַּעַה עָשָׂר שָׁחַל לְהִיזוֹת בַּשַּׁבָּת. אֶחָד דִּבְרָים שָׁהֵן רֵאוּיִין לְבֹא פֶסַח, וְאֶחָד דִּבְרָים שְׂאִין רֵאוּיִין לְבֹא פֶסַח, וְשִׁחְטָן לְשׁוּם פֶּסַח. וְכֵן הַשׁוֹחֵט לְשֵׁם חֲטָאת צְבוּר, לְשֵׁם עוֹלוֹת, וּפֶסַח שְׂשֻׁחְטוֹ בַּשַּׁבָּת שְׂלֵא לְשִׁמוֹ – פְּטוּר. דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל דִּבְרָים שְׂאִין רֵאוּיִין לְבֹא פֶסַח וְשִׁחְטוֹ לְשֵׁם פֶּסַח, וְהַשׁוֹחֵט לְשֵׁם חֲטָאת צְבוּר, וְלְשֵׁם עוֹלֹת צְבוּר – שֶׁהוּא חֵיב, עַל מֵה נִחְלְקוּ? עַל דִּבְרָים שָׁהֵן רֵאוּיִין לְבֹא פֶסַח, וְשִׁחְטָם לְשֵׁם פֶּסַח, שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחִיב חֲטָאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

ה. הַשׁוֹחֵט אֶת הַתְּמִיד בַּשַּׁבָּת, שְׂלֵא לְשִׁמוֹ – חֵיב. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: שְׂמַעְתִּי שֶׁהַשׁוֹחֵט 'תְּמִיד' בַּשַּׁבָּת, שְׂאִינוֹ מְבַקֵּר – חֵיב חֲטָאת, וְיִחְזֹר וְיִבִּיא תְּמִיד אַחַר לְהַכְשִׁירוֹ, חוּץ מִן הַנִּשְׁחָט, שְׂנֵאָמַר (בַּמִּדְבָּר כֹּה, לֹא): "תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם"; כְּשֶׁהֵן מְבַקְרִין – הֵן תְּמִידִין, כְּשֶׁאִינֶן מְבַקְרִין – אִינֶן תְּמִידִים.

ו. שְׁחָטוּ וְנֹדַע שְׂמִשְׁכּוֹ בְּעֵלִים אֶת יְדִיהֶן, אִו שְׂמִתוֹ אִו שְׂנִמְטָאוּ – הָרִי זֶה חֵיב. רַבִּי יְשֻׁעָאֵל כֵּן רַבִּי יוֹחָנָן כֵּן בְּרוֹקָה

אומר: אם יש לו שהות כְּדֵי שִׁידַע - הָרִי זֶה חַיֵּב. וּתְעַבֵּר צוּרְתּוֹ וְתֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה. וְאִם לֹא - הָרִי זֶה פְטוּר. חֲטָאת צְבוּר שֶׁשָּׁחַטָן בַּשַּׁבָּת, שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן - הָרִי זֶה חַיֵּב, וְיִקְטִיר אִמּוּרֵין לְעֶרֶב.

ז. חֲטָאת יְחִיד וְעוֹלֹת יְחִיד, שֶׁשָּׁחַטָן בַּשַּׁבָּת לְשִׁמּוֹן, וְזָרֵק דָּמָן שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן - חַיֵּב, שֶׁהֲרִצּוּ הַבְּעָלִים. הַשּׁוֹחֵט שְׁתֵּי חֲטָאוֹת לְצְבוּר, וְאִין צְרִיכִין אֶלָּא אַחַת - חַיֵּב עַל הָאֲחֵרוֹנָה. שְׁתֵּי עוֹלוֹת לְצְבוּר וְאִין צְרִיכִין אֶלָּא אַחַת - חַיֵּב עַל הָאֲחֵרוֹנָה.

ח. רַבִּי יְהוּדָה אומר: כְּשֵׁם שֶׁשָּׁפּוֹד שֶׁל עֵין אֵין נִשְׂרָף, כֶּךָ שֶׁפּוֹד שֶׁל מִתְּכֶת אֵין מִרְתִּית. אָמְרוּ לוֹ: זֶה חָם מִקְצָתוֹ - חָם כֻּלּוֹ, וְזֶה חָם מִקְצָתוֹ - אֵינוֹ חָם כֻּלּוֹ.

ט. פֶּסַח שֶׁסָּכוּ יַיִן וְשִׁמּוֹן, אָף עַל פִּי שֶׁמִּנְטָף מִלְמַעְלָה לְמַטָּה - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בְּשׂוּל. בְּשָׁלוֹ וְאַחַר כֶּךָ צִלְאוֹ, אוֹ צִלְאוֹ וְאַחַר כֶּךָ בְּשָׁלוֹ - הָרִי זֶה אָסוּר. אֵין מוֹלְגִין אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַכְּרָעִים וְאֵין טוֹפְלִין אוֹתָן בְּחֶרְסִית וּבְאֲדָמָה, אֲבָל מִפְּסָפְסִין אוֹתָן בְּאוּר.

י. הַפֶּסַח צוֹלֵין אוֹתוֹ שְׁלֵם, וְאֵין צוֹלֵין אוֹתוֹ חֲתִיכוֹת, רִצָּה – מִנְתָּחוֹ וּמִטִּילוֹ אֶבֶר אֶבֶר עַל גְּבֵי גְּחָלִים, וְאֵין צוֹלֵין שְׁנֵי פְּסָחִים בְּתַנּוּר אֶחָד מִפְּנֵי הַתַּעֲרָבוֹת. אֶפְלוֹ זֶה גְּדִי וְזֶה טֹלָה מִפְּנֵי הַרְגֵּל עֲבָרָה. אֲבָל צוֹלֵין אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה פְּסָחִים בְּאַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה תַנּוּרִין זֶה אֶצֶל זֶה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין. חֲמֵשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעַרְבוּ פִּסְחֵיהֶן, נֶאֱמָן אֶחָד מִפְּנֵי הַחֲבוּרָה לוֹמֵר: 'פֶּסַח זֶה שֶׁל אוֹתָהּ חֲבוּרָה הוּא'. הַפֶּסַח אֵין נֶאֱכָל אֶלָּא בְּלִילָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת, וְאֵין חֲיָבִין עָלָיו מִשׁוּם נוֹתֵר, וְאֵין מִחְשָׁבָה פּוֹסְלֵת בּוֹ מִשׁוּם פְּגוּל, עַד שֶׁיַּעֲלֶה עֲמוּד הַשָּׁחַר.

יוֹם שְׁנִי, יב תְּשֵׁרִי

פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. אֵימָתֵי אָמְרוּ: 'הַפֶּסַח נֶאֱכָל בְּטִמְאַתָּה? בְּזִמְן שֶׁבֵּא מִתְחַלְתּוֹ בְּטִמְאַתָּה. שְׁחַטוּ בְּטַהֲרָה, וְאַחַר כֵּן נִטְמָאוּ הַבְּעָלִים – יוֹרֵק הַדָּם

בְּתֵהָרָה, וְאֵל יֵאָכֵל הַבָּשָׂר בְּטְמֵאָה. הָרִי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְמֵאִין,
 וּכְהֲנָנִים וּכְלֵי שָׁרֵת טְהוֹרִין, אִו שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְהוֹרִין, וּכְהֲנָנִים
 וּכְלֵי שָׁרֵת טְמֵאִין. וְאֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל וּכְהֲנָנִים טְהוֹרִין, וּכְלֵי שָׁרֵת
 טְמֵאִין – יַעֲשׂוּ בְּטְמֵאָה, שְׂאִין קָרְבָּן צְבוּר חֲלוּק.

ב. הַצְּבוּר וְהַכְּהֲנָנִים טְהוֹרִין, וּכְלֵי שָׁרֵת טְמֵאִין – עוֹשִׂין אוֹתוֹ
 בְּטְמֵאָה. אֵימָתִי פָּסַח בָּא בְּטְמֵאָה? בְּזִמְנָן שֶׁרְבּוּ שֶׁל צְבוּר
 טְמֵאִין, הָיוּ חֲצִין טְהוֹרִין וְחֲצִין טְמֵאִין – הַטְּהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת
 הַרְאֵשׁוֹן וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי. הֵיחִיד מְכַרְיַע אֶת הַפֶּסַח
 לַעֲשׂוֹתוֹ בְּטְמֵאָה – דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן מִתְתִּיָה
 אוֹמֵר: אֵין הֵיחִיד מְכַרְיַע אֶת הַפֶּסַח לַעֲשׂוֹתוֹ בְּטְמֵאָה, שֶׁנֶּאֱמַר
 (דְּבָרִים י"ז, ה): "לֹא תוּכַל לְזַבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּאֶחָד שְׂעָרֶיךָ". רַבִּי
 שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֶפִּילוּ שִׁבְט אֶחָד טְמֵא, וְשָׂאֵר כָּל הַשְּׁבָטִים
 טְהוֹרִין. הַטְּהוֹרִין עוֹשִׂין לְעֶצְמוֹן וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין לְעֶצְמוֹן. אָמַר
 לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אֵין חוֹלְקִין אֶת הַצְּבוּר, אֶלָּא: אִו בְּלוּ עוֹשִׂין
 בְּתֵהָרָה, אִו בְּלוּ עוֹשִׂין בְּטְמֵאָה.

ג. רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב – זרק את הדם. חצי זית בשר וחצי זית חלב – אין זרק את הדם. ובעולה, חצי זית בשר וחצי זית חלב – זרק את הדם עליה, מפני שפלה כליל. ובמנחה, אפלו פלה קימת – לא יזרק. ובפסח, אם יש כזית לכל אחד ואחד – הרי זה זרק. ואם לאו – לא יזרק.

ד. רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שננטמא הבשר, וחלבים קימין – זרק את הדם על החלבים. נטמאו החלבים והבשר קיים – זרק את הדם על הבשר. אבל פסח אינו כן, אף על פי שננטמא בשר וחלבין קימין – אין זרק את הדם על החלבים, שלא בא מתחלתו אלא לאכילה. נטמאו חלבים והבשר קיים, אם יש כזית לכל אחד ואחד – יזרק, ואם לאו – לא יזרק.

ה. כל קרבנות צבור ותיחיד – הציץ מרצה על טמאת הדם, ועל טמאת הגוף, חוץ מנזיר ועושה פסח, שהציץ מרצה על טמאת הדם, ואין מרצה על טמאת הגוף. ואם נטמא טמאת

התהום – הרי זה מרצה. ביצד? היתה הולך לשחוט את פסחו, ואמרו לו: 'מת היתה עמך בבית שנכנסת בו, או תחת אבן שישבת עליה, ונדע לו, בין משעשה פסחו ובין עד שלא עשה פסחו – צריך לעשות פסח שני. אבל אם אמרו לו: 'קבר התהום היתה עמך בבית שנכנסת בו, או: 'תחת האבן שישבת עליה, ונדע לו עד שלא עשה את פסחו – צריך לעשות פסח שני. משהביא פסחו – אינו צריך לעשות פסח שני. וכן נזיר שהיה הולך להביא קרבנותיו, ואמרו לו: 'מת היתה עמך בבית שנכנסת בו, או: 'תחת אבן שישבת עליה, ונדע לו, בין משהביא קרבנותיו בין עד שלא הביא קרבנותיו – צריך להביא קרבן טמאה. אבל אם אמרו לו: 'קבר התהום היתה עמך בבית שנכנסת לו, או 'תחת אבן שישבת עליה, ונדע לו עד שלא הביא קרבנותיו – צריך להביא קרבן טמאה. משהביא קרבנותיו – אין צריך להביא קרבן טמאה.

ו. שחטו ונדע עד שלא משכו בעלים את ידיהם, או שמתו או שנמטאו – ישרף מיד. רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אם יש שהות כדי שידע – ישרף מיד, ואם לאו –

תַּעֲבֹר צוֹרְתוֹ וַיֵּצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה. זֶה הַקֶּלֶל: אֲרַע פְּסוּל בְּגוֹפוֹ
– יִשְׂרָף מִיָּד, בְּדָם אֹו בְּכַעֲלִים – תַּעֲבֹר צוֹרְתוֹ וַיֵּצֵא לְבֵית
הַשְּׂרָפָה.

ז. אֲבָל הַשְּׂוֹרֵף בְּעֲצָמוֹת, וְהַמְחַתֵּךְ בְּגִידִים, וּבְקַרְנַיִם, וּבְטֹלְפָיִם
– אֵינּוּ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. תַּעֲצָמוֹת וְהַגִּידִין הָרַפִּים – הֲרִי הֵן
בְּכֶשֶׁר לְכָל דָּבָר. הַשְּׂוֹבֵר אֶת הָעֵצִים בְּפֶסַח טָהוֹר – הֲרִי זֶה
לוֹקָה אַרְבָּעִים. וּפֶסַח עֲצָמוֹ כֶּשֶׁר, וַיֵּצֵא בּוֹ יָדֵי הוֹכָתוֹ בְּפֶסַח.
פֶּסַח כֶּשֶׁר – חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֵצִים. פֶּסַח פְּסוּל – אֵין
חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֵצִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר:
הֵיטָה לּוֹ שְׁעַת הַכֶּשֶׁר וְנִפְסַל – חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֵצִים,
לֹא הֵיטָה לּוֹ שְׁעַת הַכֶּשֶׁר וְנִפְסַל – אֵין חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם
שְׁבִירַת עֵצִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אַף עַל פִּי שֶׁהֵיטָה לּוֹ שְׁעַת
הַכֶּשֶׁר וְנִפְסַל – אֵין חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֵצִים. רַבִּי
יִשְׁמַעֵאל בֶּן יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אָמַר: אֲפִילוֹ לֹא נִפְסַל בּוֹ
אֲלֹא אֶבֶר אֶחָד בְּלֶבֶד – אֵין חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֵצִים.

ח. השוכר את העצמות לאכול כזית מה, מן המוח שפראש ושבקוליא - אינו עובר בלא תעשה. והמוח עצמו - פשר, ויוצא בו ידי חובתו בפסח, וחיבין עליו משום פגול, משום נותר, ומשום טמא, ומטמא כזית במשא וכעדשה במגע. פללו של דבר: המוח, הרי הוא כבשר לכל דבר! אבל מפנו כזית, נא ומבשל עד שלא חשכה - הרי זה פטור. משחשכה - הרי זה חייב. כזית צלי עד שלא חשכה - פטור. ומשחשכה - הרי זה חייב.

ט. המוציא כזית בשר מבית לבית, ומחבורה לחבורה בשעת אכילה, אף על פי שהוא בלא תעשה - הרי זה טהור. והאכלו - הרי זה בלא תעשה, שנאמר (שמות יב, מו): "לא תוציא מן הבית מן הבשר הוציח" וגו', אף על פי שנאמר: "בבית אחד יאכל", אוכלין אותו בחצרותיהן ובנגותיהן. מה תלמוד לומר "בבית אחד יאכל"? בחבורה אחת. רבי שמעון אומר: הרי שהיו יושבין ואוכלין, וראו נחש או עקרב - הרי אלו עוקרין את פסחיהן, ואוכלין אותו במקום אחר, שנאמר (שמות יב, ז): "על הפתים אשר יאכלו אתו בהם", אם פן לפה נאמר "בבית

אָחַד יֵאָכֵל?" שְׁלֵא יִהְיֶה שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת אוֹכְלוֹת זוֹ בְּנֶגֶד זוֹ.
בְּשֶׁהִיא שׁוֹמֵשׁ עוֹמֵד לְמוֹזַג – קוֹפֵץ אֶת פִּיּוֹ, וּמְחַזֵּר אֶת פְּנֵיו,
וְלוֹעֵם עַד שֶׁמּוֹנֵעַ אֶצֶל חֲבוּרָתוֹ וּבּוֹלֵעַ, בְּיַד שְׁלֵא יִרְאֶה אוֹכֵל
מִשְׁנֵי פְּסָחִים. אִם אֵין שֵׁם אֵלֶּא חֲבוּרָה אַחַת – אוֹכֵל בְּכָל
חֲבִית בָּלוּ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

יוֹם שְׁלוֹשִׁי, יוֹם תְּשׁוּבָה

פָּרֵק שְׁבִיעִי

א. אַרְבָּעָה עָשָׂר שָׁחַל לְהִיּוֹת בְּעֶרֶב שַׁבַּת – מִשְׁלֵשְׁלוֹן אֶת
הַפֶּסַח לְתַנּוּר עִם חֲשֻׁבָה, וְעוֹשִׂין לוֹ לְמוֹדֵינָ¹, וְנוֹתְנִין עָלָיו
מִעֶרֶב שַׁבַּת, וְנוֹתְנִין עַל גַּבּוֹ כְּפִיּוֹ וְנוֹטְלוֹ בְּשַׁבַּת, וּבְלֶבֶד שְׁלֵא
יִחְזֹר. וְאִם הִחְזִיר – הָרִי זֶה חַיֵּב, מִפְּנֵי שֶׁבֵּא לְיַד מְרוּחַ,
וְהִמְמָרַח בְּשַׁבַּת – הָרִי זֶה חַיֵּב חֲטָאָת. מְבַקְרוּ וְעוֹדְדוּ בְּתַנּוּר.

¹ נְכָרִים.

אם נצלה – נוטלו, ואם לאו, ממתין לו עד שיצלה. נצלה
החיצון ולא נצלה הפנימי – קולף ואוכל עד שפוגיע ל'נא':

ב. הפסח מחזירין אותו שלם, ואין מחזירין אותו התיבות;
דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: בשבת, בין כף ובין כף
אסור, וביום-טוב בין כף ובין כף מותר. אומר רבי אלעזר ברבי
שמעון: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הפסח שמחזירין
אותו שלם ואין מחזירין אותו התיבות, על מה נחלקו? על
האברים, שבית שמאי אומרים: אין מחזירין. ובית הלל
אומרים: מחזירין:

ג. יתום שישחטו עליו אפטרופסין – יאכל, ובמקום שהוא
רוצה. המנה על אחד מהן – אוכל במקום שהמנה. המנה על
שני פסחים – יאכל מאיזה מהן שירצה ראשון. רבי שמעון
אומר: לעולם ממנין על הפסח, עד שישחט, ומושבין ידיהן
מפניו עד שיזרק עליו את הדם:

ד. לא ישחט אדם את הפסח על ידי בנו ובתו הגדולים, ועל
ידי עבדו ושפחתו העברים, ועל ידי אשתו אלא מדעתו. אכל

שׁוֹחֵט הוּא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתוֹ הַקְּטָנִים וְעַל יְדֵי עֲבָדָיו וְשִׁפְחָתוֹ
הַכְּנַעֲנִים, בֵּין מִדְּעָתָן וּבֵין שְׁלֵא מִדְּעָתָן. וּכְלָן שִׁשְׁחָטוּ לְעֶצְמוֹ
וְשִׁחַט רֶבֶן עָלֵיהֶן – יוֹצֵאִין בְּשַׁל רֶבֶן, וְאִין יוֹצֵאִין בְּשַׁל עֶצְמוֹ,
חוּץ מִן הָאִשָּׁה שְׁיֻכּוּלָה לְמַחֹת. עֶבֶד עֲבָרִי, וּמִי שִׁחָצִיו עֶבֶד
וְחָצִיו בֶּן חוֹרִין – אוֹכְלִין מִשָּׁל עֶצְמוֹ. עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שְׁתַּפְּיִין –
אוֹכֵל מִשָּׁל שְׁנֵיהֶן. הַמְּנָה עַל אֶחָד מֵהֶן – אוֹכֵל מִמְּקוֹם
שֶׁהַמְּנָה. הַמְּנָה עַל שְׁנֵי פְּסָחִים – אוֹכֵל מֵאִיזָה מֵהֶן שֶׁנִּשְׁחַט
רִאשׁוֹן. וְאִם שָׁחַט שְׁנֵיהֶם בְּאֶחָד – אוֹכֵל מִשָּׁל שְׁנֵיהֶם. שֶׁכַּח
רְבוּ מַה אָמַר לוֹ – שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה, וְצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת
פֶּסַח שְׁנֵי. רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר: אִין צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנֵי, שֶׁכִּבֵּר
נְזָרֵק הַדָּם עָלֵיהֶן:

ה. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁנִּמְנְנוּ עַל הַפֶּסַח, אִם יֵשׁ כְּזֵית לְכָל אֶחָד וְאֶחָד –
יֵאכְלוּ, וְאִם לָאוּ – לֹא יֵאכְלוּ. נִמְנְנוּ עָלֵינוּ זֶה אַחַר זֶה, הִרְאִישׁוֹנִים
שְׁיֵשׁ לָהֶם – יֵאכְלוּ, וְהָאַחֲרוֹנִים – לֹא יֵאכְלוּ, וְצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת
פֶּסַח שְׁנֵי; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר: אִין צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח
שְׁנֵי, שֶׁכִּבֵּר נְזָרֵק עָלֵיהֶן הַדָּם. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁרְצוּ לְמַנּוֹת אַחֲרֵים
לְפִסְחֵיהֶן – הִרְשׁוֹת בִּידוֹן, רְצוּ לְהַפְּשֵׁף וּלְהַפְּנוֹת אַחֲרֵים עַל

פסקין - הרשות בידם, רצה להמשיך ולהמנות אחרים על חלקו - הרשות בידו, לעולם נמשכין והולכין, ובלבד שנשתיר אחד מחבורה ראשונה; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: בין מחבורה ראשונה בין מחבורה אחרונה, ובלבד שלא יניחו את פסחו כמות שהוא. בני חבורה שרצו להמנות אחרים על חלקו - הרשות בידם, והמעוֹת חלין. רצו להמשיך, להמנות אחרים על חלקו - הרשות בידם, והמעוֹת חלין:

ו. הממנה אחרים על חלקו - הרשות בידו, המעוֹת חלין. רצה להמשיך להמנות אחרים על חלקו - הרשות בידו, המעוֹת חלין. הממנה אחרים על חגיגתו - המעוֹת חלין, רצה להמשיך ולמנות אחרים על חגיגתו - המעוֹת חלין:

ז. המוכר עולתו ושלמיו - לא עשה בלום. והמעוֹת כל שהן - יפלו לנדבה, ואין צריך לומר בהטאת ואשם. בני חבורה שמתו מקצתן או שנממאו מקצתן - השאר אוכלין ואין חוששין. בני חבורה שהיה אחד בהן שהיו ידיו של אחד מהם יפות, רשאים לומר לו: 'טול חלקך וצא', ולא מפני שהוא פסח,

אֵלָא אַפְלוּ חֲמִשָּׁה וְעָשׂוּ סְבִלְתָּ, רִשְׁאִין לֹאמַר לֹא: מִזֵּל חֶלְקָךָ
 וְצֵא לְךָ. רְצוּ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ טוֹבָה – בָּא וְאוֹכֵל עִמָּהֶם. מְצוּרָע –
 מִסְגָּר שׁוֹחֲטִין עָלָיו בְּשָׁבִיעִי. מַחֲלָט – שׁוֹחֲטִין עָלָיו בְּשָׁמִינִי.
 יוֹלְדֵת – שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בְּיוֹם אַרְבָּעִים לְזָכַר בְּיוֹם שְׁמוֹנִים
 לְנִקְבָּתָהּ. וְכֵלֶן שְׁנַמְמָאוּ, בֵּין לַפְּנֵי זְרִיקַת דָּמִים בֵּין לְאַחַר זְרִיקַת
 דָּמִים – הָרִי הֵן בְּמִפְקַח אֶת הַגֹּל, וְצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי.
 רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אָמַר: מִפְקַח בְּגֹל
 עֵתִים פְּטוֹר עֵתִים חַיִּב, בֵּיצֵד? גַּל עָגוּל וְנִמְצָא טְמֵאָה תַּחֲתָיו –
 חַיִּב. גַּל אֲרוּךְ וְנִמְצָא טְמֵאָה תַּחֲתָיו – פְּטוֹר:

ה. הִיָּה טְמֵא בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וְטָהוֹר בְּשַׁעַת זְרִיקָה, טָהוֹר
 בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וְטְמֵא בְּשַׁעַת זְרִיקָה – הָרִי זֶה אֵינּוּ אוֹכֵל,
 וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. חוֹלָה בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה, וְאֵינּוּ יָכוֹל
 לֶאֱכֹל כְּזֵית, חָלִים בְּשַׁעַת זְרִיקָה וְיָכוֹל לֹאכֵל כְּזֵית. חָלִים בְּשַׁעַת
 שְׁחִיטָה וְיָכוֹל לֶאֱכֹל כְּזֵית, וְחוֹלָה בְּשַׁעַת זְרִיקָה וְאֵינּוּ יָכוֹל לֶאֱכֹל
 כְּזֵית – הָרִי זֶה אֵינּוּ אוֹכֵל, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, לְעוֹלָם
 אֵינּוּ יוֹצֵא יָדֵי חוּבְתוֹ עַד שְׁיֵהֵא חָלִים בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה, וּבְשַׁעַת
 זְרִיקָה. וְכֵלֶן, סֶפֶק גִּזְרָק עָלֵיהֶם דָּם סֶפֶק לֹא גִזְרָק עָלֵיהֶן דָּם,

סֶפֶק יש ביה כְּבִית לְכָל אֶחָד וְאֶחָד סֶפֶק אִין בּוּ, סֶפֶק טְמֵאִין סֶפֶק
 טְהוּרִין – פְּטוּרִין מִלְעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. זֶה הַכֶּלֶל, כָּל הַסִּפְּקוֹת
 פְּטוּרִין מִלְעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי יְהוּדָה אָמַר:
 שׁוֹמֵרֵת יוֹם בְּנֶגֶד יוֹם שֶׁנִּזְרַק עָלֶיהָ דָּם, וְאַחַר כֵּן רָאֲתָה – הָרִי
 זֶה אֵינָהּ אוֹכֵלֶת וּפְטוּרָה מִלְעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, שֶׁכֶּבֶר יִצְתָה
 בְּזַרְיקָה. אֲבָל עָרַל שֶׁנִּזְרַק עָלָיו דָּם וְאַחַר כֵּן מָל – הָרִי זֶה אֵינּוּ
 אוֹכֵל, וְחַיִּב לְעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי:

ט. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית
 הֵלֵל עַל עָרַל יִשְׂרָאֵל שְׁטוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פֶּסַחוֹ לְעֶרְב, עַל מַה
 נִחְלְקוּ? עַל עָרַל נִכְרִי, שֶׁבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת
 פֶּסַחוֹ לְעֶרְב. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעֶרְלָה כְּפוֹרֵשׁ מִן
 הַקֶּבֶר. אֶחָד נִכְרִי שֶׁמָּל וְאֶחָד שֶׁפָּחָה שֶׁטְבָּלָה. רַבִּי אֶלְיָעָזָר בַּר
 צְדוֹק אָמַר: אֵיסְטְרִטְיוֹטוֹת הָיוּ שׁוֹמְרֵי צִירִין הָיוּ בִירוּשָׁלַיִם,
 שְׁטוֹבְלִין וְאוֹכְלִין פֶּסַחֵיהֶן לְעֶרְב:

י. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ אֵיזָה הוּא – צְרִיכִין
 לְעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. צְבוּר שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ אֵיזוֹ הוּא,

עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּטַמְאָה. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁחֲמַנָּה אֶחָד עִמָּהֶן, אֲפִלוּ מִן
הַצְּדָקָה - תָּרִי זֶה חוֹלֵק עִמָּהֶן בְּעוֹרוֹת. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁטָּעוּ
וְאָכְלוּ פִּסְחֵיהֶן שֶׁל חֲבֵרֵיהֶם, אוֹמְרִים לָהֶם: 'אָכְלוּ אֶת שְׁלָנוּ
וְאָכְלוּ אֶת שְׁלָהֶם', וְנִמְצְאָת יִבְלֵת בְּעוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן -
צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, עָשׂוּ פֶּסַח שְׁנִי וְטָעוּ וְאָכְלוּ אֶת
פִּסְחֵיהֶן שֶׁל חֲבֵרֵיהֶן, אוֹמְרִין לָהֶם: 'אָכְלוּ אֶת שְׁלָנוּ, אָכְלוּ אֶת
שְׁלָהֶן, וְנִמְצְאָ יִבְלֵת בְּעוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת
פֶּסַח שְׁנִי. נִמְצְאוּ אוֹכְלֵי אֲרַבְעָה פִּסְחִים וַיְדִי הוֹכַתָּן לֹא יֵצְאוּ.
חֲמִשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעַרְבוּ פִּסְחֵיהֶן, וְנִמְצְאָ יִבְלֵת בְּעוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד
מֵהֶן - צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי:

יוֹם רְבִיעִי, יַד תְּשֻׁרֵי

פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. אלו שעושים את השני: הזבים, והזבות, והמצרעין, ונדות, ובוועלי נדות, היולדות, השוגגין, והאנוסין, והמוזדין, והטמא, ומי שהיה בדרך רחוקה. אם בן, לפה נאמר (במדבר ט, י): "טמא או שהיה בדרך רחוקה?" – שבא הכתוב לפטרו מן הפרת. רבי עקיבה אומר: נאמר: "טמא נפש", ונאמר: "בדרך רחוקה", מה טמא שספק בידו לעשות ואינו עושה, אף דרך רחוקה שספק בידו לעשות ואינו עושה. רבי אליעזר אומר: נאמר 'רחוק מקום' במעשר, ונאמר 'רחוק מקום' בפסח, מה 'רחוק מקום' האמור במעשר – חוץ למקום אכילתו, אף 'רחוק מקום' האמור בפסח – חוץ למקום אכילתו. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: חוץ למקום עשיתו. אמר רבי יוסי: לפיכך נקוד על ה', לומר, לא מפני שהיא רחוקה ודאי, אלא מאסקופת העזרה ולחוץ. רבי יוסי הגלילי אומר: "דרך רחוקה" – שומע אני מהלך יום אחד, או מהלך שני ימים, או שלשה ימים, כשהוא אומר: "ובדרך לא היה", הוי: מאסקופת העזרה ולחוץ קרוי 'דרך'.

ב. גַּר שְׁנַתְגִּיר בֵּין שְׁנֵי תַּפְסָחִים. וְכֵן קָטָן שֶׁהִגְדִּיל בֵּין שְׁנֵי פֶסַחִים – צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי נִתֵּן אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, שְׂכַבֵּר לֹא נִתְחַיֵּב בְּרֵאשׁוֹן. וְכֵן כְּשֶׁנִּתֵּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל לְבָנוֹת בֵּית הַבְּחִירָה, הִיחִיד עוֹשֶׂה פֶּסַח שְׁנִי, וְאֵין הַצָּבוּר עוֹשֵׂין פֶּסַח שְׁנִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַצָּבוּר עוֹשֵׂין פֶּסַח שְׁנִי, שֶׁכֵּן מְצִינּוּ בְּחֻזְקָהּ שְׁעִישָׁה אֶת הַצָּבוּר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרֵי הַיָּמִים – ב ל, יח): "כִּי מֵרַבִּית הָעַם רַבַּת מֵאֲפָרַיִם וּמִמְנַשֶּׁה יִשְׁשַׁכֵּר וּזְבִלּוֹן לֹא הִפְתָּרוּ" וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: לֹא מִפְּנֵי שְׁעִישָׁה לַצָּבוּר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, אֲלָא מִפְּנֵי שֶׁעֶבֶר נִסָּן בְּנִיסָן, שְׂאִין מְעַבְרִין אֲלָא אֲדָר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: אַף מִפְּנֵי שְׁעִישָׁה לַצָּבוּר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. אֵין עוֹשֵׂין חֲבוּרָה שֶׁל נָשִׁים וְעַבְדִּים וְקַטְנִים – שְׁלֹא לְהִרְבּוֹת אֶת הַתְּפִלָּה.

ג. אֵלּוּ דְּבָרִים שְׁבִין רֵאשׁוֹן לְשְׁנֵי הָרֵאשׁוֹן בְּשָׁלֹשׁ פְּתוֹת וְאֵין הַשְּׁנִי בְּשָׁלֹשׁ פְּתוֹת. הָרֵאשׁוֹן דּוּחָה אֶת הַטְּמֵאָה, וְאֵין הַשְּׁנִי דּוּחָה אֶת הַטְּמֵאָה. הָרֵאשׁוֹן חִיבִין עָלָיו פְּרַת, וְהַשְּׁנִי אֵין חִיבִין עָלָיו פְּרַת; דְּבָרֵי רַבִּי נִתֵּן. רַבִּי אוֹמֵר: אַף הַשְּׁנִי חִיבִין עָלָיו

פֶּרֶת. רַבִּי חֲנִינְיָה בֶּן עֲקִיבָא אוֹמֵר: אִם עָשׂוּ אֶת הַשְּׁנִי – אֵין חֵיבִין פֶּרֶת עַל הָרֵאשׁוֹן, לֹא עָשׂוּ אֶת הַשְּׁנִי – חֵיבִין פֶּרֶת עַל הָרֵאשׁוֹן. הָרֵאשׁוֹן טָעוֹן חֲנִינְיָה, וְאֵין הַשְּׁנִי טָעוֹן חֲנִינְיָה. הָרֵאשׁוֹן נוֹחֵג כָּל שַׁבָּעָה, וְהַשְּׁנִי יוֹם אֶחָד.

ד. אֵלּוּ דְבָרִים שְׁשֹׁה בְּהֵן הָרֵאשׁוֹן לַשְּׁנִי: הָרֵאשׁוֹן נֹאמֵר בּוּ (שְׁמוֹת יב, ה): "שָׁה תָּמִים זָכַר בֶּן שָׁנָה", וְהַשְּׁנִי פִּיּוּצָא בּוּ. הָרֵאשׁוֹן נֹאמֵר בּוּ: (שָׁם יב, ט): "אֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ גָּא וּבָשָׁל", וְהַשְּׁנִי פִּיּוּצָא בּוּ. הָרֵאשׁוֹן דּוֹחָה אֶת הַשֶּׁבֶת, וְהַשְּׁנִי דּוֹחָה אֶת הַשֶּׁבֶת. הָרֵאשׁוֹן דּוֹחָה אֶת הַטְּמֵאָה, וְהַשְּׁנִי דּוֹחָה אֶת הַטְּמֵאָה. הָרֵאשׁוֹן טָעוֹן לִינָה, וְהַשְּׁנִי טָעוֹן לִינָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין הַשְּׁנִי טָעוֹן לִינָה, אֵלּא פִּיּוּצָא הוּא עוֹשֶׂה? נִכְנָס וְשׁוֹחֵט אֶת פֶּסְחוֹ בְּעֶזְרָה, וְיּוּצָא וּמִסְפִּיד אֶת אָבִיו בְּבֵית פְּגִי.

ה. בְּזִמְן שֶׁהַפֶּסַח נֹאכַל בְּטְמֵאָה: טְמֵא מֵת נִכְנָס לְעֶזְרָה וְאוֹכְלוּ, זָבִים וְזִבּוֹת נְדוּת וְיּוֹלְדוֹת – הָרִי אֵלּוּ לֹא יִכְנָסוּ, וְאִם נִכְנָסוּ – הָרִי אֵלּוּ חֵיבִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם נִכְנָסוּ – הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין, שֶׁנֹּאמֵר (בַּמִּדְבָּר ה, ב): "וַיִּשְׁלַחוּ מִן הַפְּחָנָה כָּל צְרוּעַ וְכָל

זב" וְגו'; בְּשַׁעֲהָ שְׁמַמָּא נֶפֶשׁ חַיִּב - זְבִין וּמְצַרְעִין חַיִּבִין,
בְּשַׁעֲהָ שְׁאִין טָמֵא נֶפֶשׁ חַיִּב - אִין זְבִין וּמְצַרְעִין חַיִּבִין. בְּזִמּוֹן
שֶׁהַפֶּסַח בָּא בְּטָמְאָה - טָמֵא מֵת נִכְנָס לְעִזְרָה, וְשׁוֹחֵט. זְבִים,
וְנֻבּוֹת, נְדוּת, וְיוֹלְדוֹת - תְּרֵי אֵלּוּ לֹא יִשְׁחָטוּ. וְאִם שְׁחָטוּ - תְּרֵי
אֵלּוּ חַיִּבִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם שְׁחָטוּ -
תְּרֵי אֵלּוּ פְטוּרִין, שְׁנַאָמַר (וַיִּקְרָא ז, ט): "כָּל טָהוֹר יֹאכַל בְּשָׂר
וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בְּשָׂר מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַה'" וְגו';
הִנֵּשְׁחָט לְפָהוּרִין - חַיִּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טָמְאָה, הִנֵּשְׁחָט לְפָטְמָאִים
- אִין חַיִּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טָמְאָה.

ו. פֶּסַח רֵאשׁוֹן - שׁוֹחֲטִין עַל הָאִשָּׁה בְּפָנֶי עֲצֻמָּה. וּבִשְׁנֵי -
עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפִלָּה לְאַחֲרִים; דְּבַרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר:
פֶּסַח שְׁנֵי שׁוֹחֲטִין עַל הָאִשָּׁה בְּפָנֶי עֲצֻמָּה, וְאִין צְרִיךְ לוֹמַר פֶּסַח
רֵאשׁוֹן. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִשָּׁה - בְּרֵאשׁוֹן עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפִלָּה
לְאַחֲרִים. בִּשְׁנֵי - אִין עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפִלָּה לְאַחֲרִים, בִּשְׁנֵי אִין
שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ כָּל עֵקֶר. אָמְרוּ לוֹ: מַעֲשֵׂה בְיוֹסֵף הִכְתִּין שְׁהַעֲלָה
אֵת בְּנֵי בֵיתוֹ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנֵי וְהַחֲזִירוּהָ, שְׁמַא יִקְבַּע הַדְּבָר

חובת. אָמַר לוֹ: לֹא שָׁמָא יִקְבַּע תְּדַבֵּר חוֹבָה, אֵלֹא שְׂאִין
הַאֲשָׁה עוֹשָׂה פֶסַח שְׁנִי.

ז. אֵלּוּ דְבָרִים שְׁבִין פֶּסַח מִצְרִים לְפֶסַח דּוֹרוֹת, פֶּסַח מִצְרִים –
מִקְחוֹ מִבְּעָשׂוֹר, שְׁחִיטָתוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אִין תִּיבִין עָלָיו פֶּרֶת.
וּפֶסַח דּוֹרוֹת – תִּיבִין עָלָיו פֶּרֶת. פֶּסַח מִצְרִים – לֹא נִהְגּוּ בּוֹ
דְקִין, וְתַבְלוּלִין, אֶתְנַן וּמְחִיר, מַה שְׂאִין בֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח
מִצְרִים נֶאֱמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יב, ד): "וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנּוֹ", מַה שְׂאִין בֵּן
בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אֹמֵר אֲנִי, אֵף בְּפֶסַח דּוֹרוֹת
בֵּן, וְכֵל בְּדָ לְמַה? בְּדֵי שְׁלֵא יִנְיַח אָדָם שְׁכֵנּוֹ הַקְּרוֹב אֵל בֵּיתוֹ,
וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲשֶׂה אֶת פֶּסַחוֹ אֵצֶל חֲבֵרוֹ, לְקִים מַה שְׁנֶאֱמַר (מִשְׁלֵי כו, ט):
"טוֹב שֶׁבֵן קְרוֹב מֵאַח רְחוֹק". פֶּסַח מִצְרִים – לֹא הָיָה טְעוּן
דְמִים וְחֻלְכִים לְגַבֵּי מוֹזְבַּח, מַה שְׂאִין בֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח
מִצְרִים – נֶאֱמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יב, כב): "וְהִנְעַתְם אֵל הַמִּשְׁקוֹף וְאֵל
שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת", מַה שְׂאִין בֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח מִצְרִים נֶאֱמַר
בּוֹ (שְׁמוֹת יב, כב): "וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר",
מַה שְׂאִין בֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח מִצְרִים – כָּל אֶחָד וְאֶחָד שׁוֹחֵט
בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, פֶּסַח דּוֹרוֹת – כָּל יִשְׂרָאֵל שׁוֹחֲטִין בְּמָקוֹם אֶחָד.

פֶּסַח מִצְרַיִם - מָקוֹם אֲכִילָה שֶׁם הִיִּתְּהָ לִינְהָ, פֶּסַח דּוֹרוֹת -
אוֹכְלֵינִי בְּמָקוֹם אֶחָד וְלִנְיָן בְּמָקוֹם אֲחֵר. אֶחָד פֶּסַח מִצְרַיִם וְאֶחָד
פֶּסַח דּוֹרוֹת, מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֲבָדִים שְׂלָא מְלוֹ, וְשִׁפְחוֹת שְׂלָא טָבְלוּ
- מְעַבְּבִין אוֹתוֹ מְלֹאֵכֶל בַּפֶּסַח. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר:
אוֹמֵר אֲנִי, בַּפֶּסַח מִצְרַיִם הַפְּתוּב מְדַבֵּר.

ח. אֵלּוּ דְבָרִים שְׁשֹׁה בְּהֵן פֶּסַח מִצְרַיִם לְפֶסַח דּוֹרוֹת: פֶּסַח
מִצְרַיִם בְּשִׁלְשׁ פְּתוֹת וּפֶסַח דּוֹרוֹת פִּיּוּצָא בּוֹ. פֶּסַח מִצְרַיִם
נֶאֱמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יב, ה): "שֵׁשׁ תָּמִים זָכַר בֶּן שָׁנָה", פֶּסַח דּוֹרוֹת
פִּיּוּצָא בּוֹ. פֶּסַח מִצְרַיִם נֶאֱמַר בּוֹ (שָׁם יב, י): "וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ
עַד בִּקְרָ", פֶּסַח דּוֹרוֹת פִּיּוּצָא בּוֹ. רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר: אוֹמֵר
אֲנִי, שְׂלָא נֶאֱמַר חֲמִיץ בְּמִצְרַיִם אֲלָא יוֹם אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יג,
ג): "לֹא יֵאָכֵל חֲמִיץ", וְנֶאֱמַר "הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים". פֶּסַח מִצְרַיִם
טְעוֹן שִׁיר, וּפֶסַח דּוֹרוֹת טְעוֹן שִׁיר.

יום חמישי, טו תשרי

פרק תשיעי

א. פסח שנתערב בחלזין - יקריב חלזין לשם פסח, ויהרי הן בשני זבחים שנתערבו. שנים שנתערבו פסחיהן - זה מושף לו אחד וזה מושף לו אחד, זה ממנה עמו אחד מן השוק וזה ממנה עמו אחד מן השוק, זה בא אצל זה וזה בא אצל זה. וכן הוא אומר: 'אם שלי הוא הפסח - ידי משוכות משלך ונמנית על שלי, ואם שלך הוא הפסח - ידי משוכות משלי ונמנית על שלך':

ב. שנים של שלשה שלשה, שלשה של ארבעה ארבעה, ארבעה של חמשה חמשה, חמשה של ששה ששה, ששה של שבעה שבעה, שבעה של שמונה שמונה, שמונה של תשעה תשעה, תשעה של עשרה עשרה - ממנין להן אחד מכל

חבורה וחבורה, ומחבורה אחרונה שנים מפרישין פסח אחד, ואומרין: 'כל שהוא שלו פסח זה - ידינו משוכות משלנו ונמנינו על שלו'. נמצא שלשה של שנים שנים, ארבעה של שלושה שלשה, חמשה של ארבעה ארבעה, ששה של חמשה חמשה, שבעה של ששה ששה, שמונה של שבעה שבעה, תשעה של שמונה שמונה, עשרה של תשעה תשעה, נמשכין להן אחד מכל חבורה וחבורה, ומפרישין פסח אחד, ואומרין: 'כל מי שהוא שלו פסח זה - ידינו משוכות משלנו ונמנינו על שלו', נמצאו אוחזין את הטפלה ומניחין את העקר. אומר להם ואמרו לו - אוכל שם הראשון, לא אומר להם ולא אמרו לו - אינן אחראין זה לזה. מכאן אמרו: יפה שתיקה לחכמים, קל וחמר לטפשים. וכן הוא אומר (משלי יז, כח): "גם אויל מתריש חכם יחשב", ואין צריך לומר חכם מתריש. "ואתם שפתיו נבון":

ג. נתערב בעולה - ירעו עד שיסתאבו, וימכרו ויביא בדמי היפה שבהן פסח, ובדמי היפה שבהן עולה. קרב פסחו - יביא בדמיו פסח אחר, קרב עולתו - יביא בדמיו עולה אחרת.

נתעֲרְבוּ בְתוֹדָה - יִרְעוּ עַד שְׂיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְרוּ, וְיָבִיא בְדָמֵי
 הַיָּפֶה שְׂבָהֶן פֶּסַח, וּבְדָמֵי הַיָּפֶה שְׂבָהֶן תּוֹדָה. קָרְבָּה פֶּסַח -
 יָבִיא בְדָמָיו פֶּסַח אַחֵר. קָרְבָּה תּוֹדָתוֹ - יָבִיא בְדָמָיו תּוֹדָה
 אַחֶרֶת. נְתַעֲרְבוּ בְחֻטָּאת - יִרְעוּ עַד שְׂיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְרוּ וְיָבִיא
 בְדָמֵי הַיָּפֶה שְׂבָהֶן פֶּסַח, וּמְבִיא בְדָמֵי הַיָּפֶה שְׂבָהֶן חֻטָּאת. קָרַב
 פֶּסַח - יָבִיא בְדָמָיו פֶּסַח אַחֵר, קָרְבָּה חֻטָּאתוֹ - יָבִיא בְדָמֵיהָ
 חֻטָּאת אַחֶרֶת, נְתַעֲרַב בְּאֲשֶׁם - יִרְעוּ עַד שְׂיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְרוּ
 וְיָבִיא בְדָמֵי יָפֶה שְׂבָהֶן פֶּסַח, וּבְדָמֵי יָפֶה שְׂבָהֶן אֲשֶׁם. קָרַב
 פֶּסַחוֹ - יָבִיא בְדָמָיו פֶּסַח אַחֵר, קָרַב אֲשֶׁמוֹ - יָבִיא בְדָמָיו אֲשֶׁם
 אַחֵר. נְתַעֲרְבוּ בְשִׁלְמִים - שְׁנִיחֵם יִרְעוּ עַד שְׂיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְרוּ,
 וְיָבִיא בְדָמֵי הַיָּפֶה שְׂבָהֶן פֶּסַח, וְיָבִיא בְדָמֵי הַיָּפֶה שְׂבָהֶן
 שִׁלְמִים. קָרַב פֶּסַחוֹ - יָבִיא בְדָמָיו פֶּסַח אַחֵר. קָרְבוּ שִׁלְמִים -
 יָבִיא בְדָמָיו שִׁלְמִים אַחֵרִים. שִׁלְמִים שֶׁנְתַעֲרְבוּ בְשִׁלְמִים הַבָּאִים
 מִחֻמַּת הַפֶּסַח - יִרְעוּ עַד שְׂיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְרוּ, וְיָבִיא בְדָמֵי הַיָּפֶה
 שְׂבָהֶן שִׁלְמִים, וְיֹאכְלוּ לַיּוֹם וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת, וּבְדָמֵי הַיָּפֶה שְׂבָהֶן
 שִׁלְמִים אַחֵרִים, וְיֹאכְלוּ לְשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אַחַד. בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר:
 שִׁלְמִים הַבָּאִין מִחֻמַּת פֶּסַח - תְּרֵי הֵן כַּפֶּסֶח לְכָל דְּבָר, אֵלֶּא

שֶׁחַן נֶאֱכָלִין לְיוֹם וְלֵילָה. נִתְעַרְבוּ בְּכֹכֹר – שְׁנֵיהֶם יָרְעוּ עַד
שְׁיִסְתָּאֲבוּ, וַיֹּאכְלוּ בְּכֹכֹר. רַבֵּי שְׁמַעוֹן אָמְרִי: זֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם
מָה שֶׁהוּא וְזֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מָה שֶׁהוּא, וְשְׁנֵיהֶם יֹאכְלוּ בְּפֶסַח
וְכַמְנוּיָיו שֶׁל פֶּסַח. נִתְעַרְבַּ בְּמַעֲשֵׂר – שְׁתֵּיהֶן יָרְעוּ עַד
שְׁיִסְתָּאֲבוּ, וַיֹּאכְלוּ בְּמַעֲשֵׂר. רַבֵּי שְׁמַעוֹן אָמְרִי: זֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם
מָה שֶׁהוּא, וְזֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מָה שֶׁהוּא, וְשְׁנֵיהֶם יֹאכְלוּ בְּפֶסַח
וְכַמְנוּיָיו שֶׁל פֶּסַח. בְּכֹר וּמַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְעַרְבוּ זֶה בְּזֶה – שְׁנֵיהֶם
יָרְעוּ עַד שְׁיִסְתָּאֲבוּ וְכוּ'. רַבֵּי שְׁמַעוֹן אָמְרִי: שְׁנֵיהֶם יִשְׁחַטוּ
בְּצִפּוֹן, זֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מָה שֶׁהוּא וְזֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא,
וַיֹּאכְלוּ שְׁנֵיהֶם בְּאַחַד, מִפְּנֵי שְׁמַתַּן דְּמִים שְׁוֵהָ. וְכֵן הָיָה רַבֵּי
שְׁמַעוֹן אָמְרִי, בְּאִשָּׁם שֶׁנִּתְעַרְבַּ בְּשִׁלְמִים: – שְׁנֵיהֶם יִשְׁחַטוּ
בְּצִפּוֹן וַיֹּאכְלוּ בְּחֹמֹר שְׁבֻהָ, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים, מִפְּנֵי שֶׁאִין
מְבִיאִין קֳדָשִׁים לְבֵית הַפֶּסֶל. בְּמָה דְּבָרִים אָמֹרִים? בְּזִמְן
שֶׁנִּתְעַרְבוּ חַיִּים אֲבָל נִתְעַרְבוּ שְׁחֹטִין – יֹאכְלוּ בְּחֹמֹר שְׁבֻהָ.
נִתְעַרְבוּ בְּפֶסְעֵי מְקַדְשֵׁין אוֹ בְּחֵלִין שֶׁנִּשְׁחַטוּ בְּעֶזְרָה – תֵּעָבֵר
צוּרְתָן וַיֵּצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה:

ד. המפריש פסחו ואבדו, והפריש אחר תחתיו, ולא הספיק להקריבו עד שנמצא הראשון, והרי הן שניהן עומדין – יביא איזה מהן שירצה, כדברי חכמים. רבי יוסי אומר: מצוה להביא מן הראשון, ואם היה השני מן המבחר – יביאנו, והשני ירעה עד שיסתאב וימכר, ויביא בדמיו שלמים לששה עשר. המפריש מעות לפסחו ואבדו והפריש מעות תחתיהן, ולא הספיק לקח בהן פסח עד שנמצאו מעות הראשונים – יביא מאלו ומאלו פסח, ויקריב, והשאר – יביא בה שלמים לששה עשר. המפריש מעות לפסחו, ואבדו, והפריש פסח תחתיהן, ולא הספיק לקח עד שנמצאו מעות הראשונים, המעות – יביא בהן פסח ויקריב, ותפסח ירעה עד שיסתאב וימכר, ויביא בדמיו שלמים לששה עשר. המפריש פסחו ואבדו, והפריש מעות תחתיו, ולא הספיק לקח בהן פסח עד שנמצא פסח – פסח יקרב, והמעות – יביא בהם שלמים לששה עשר:

ה. המפריש פסחו ואבדו, והפריש אחר תחתיו ולא הקריבו, ואחר כך נמצא הראשון, הוא עצמו יקרב שלמים לששה עשר: המפריש מעות לפסחו ואבדו, והפריש מעות אחרות תחתיהן,

וְלָקַח בְּהֵן פֶּסַח אַחַר וְהִקְרִיבוּ, וְאַחַר כֵּן נִמְצְאוּ מְעוֹת
הָרֵאשׁוֹנוֹת – יָבִיא בְּהֵן שְׁלָמִים לְשִׁשָּׁה עָשָׂר:

ו. הַפֶּסַח שֶׁנִּמְצָא בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר – יִרְעָה עַד שְׂיִסְתָּאב.
בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר – יִקְרַב שְׁלָמִים. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: קִדְּם הַצֹּת
– יִרְעָה עַד שְׂיִסְתָּאב וְיִמְכַר וְיָבִיא בְּדָמָיו שְׁלָמִים. לְאַחַר הַצֹּת
– הוּא עֲצֻמוֹ יִקְרַב שְׁלָמִים. הַפֶּסַח שֶׁלֹּא קָרַב בְּרֵאשׁוֹן – יִקְרַב
בְּשֵׁנִי. לֹא קָרַב בְּשֵׁנִי – יִקְרַב בְּשִׁלְשִׁי. מְעוֹת שֶׁלֹּא קָרְבוּ
בְּרֵאשׁוֹן – יִקְרְבוּ בְּשֵׁנִי, לֹא קָרְבוּ בְּשֵׁנִי – יִקְרְבוּ בְּשִׁלְשִׁי.
חֲגִיגָה שֶׁלֹּא קָרְבָה בְּרֵאשׁוֹן – תִּקְרַב בְּשֵׁנִי. לֹא קָרְבָה בְּשֵׁנִי –
תִּקְרַב בְּשִׁלְשִׁי:

ז. הַמִּפְרִישׁ מְעוֹת לְפִסְחוֹ וְמַת, אִם הָיָה בְּנוֹ מְמֻנָה – יָבִיאם
אַחֲרָיו לְשֵׁם פֶּסַח. וְאִם לֹא – יָבִיאם שְׁלָמִים לְשִׁשָּׁה עָשָׂר.
הַמִּפְרִישׁ אֶת פִּסְחוֹ וְמַת, אִם הָיָה בְּנוֹ מְמֻנָה עִמוֹ – יָבִיאָנוּ
אַחֲרָיו לְשֵׁם פֶּסַח. אִין בְּנוֹ מְמֻנָה אַחֲרָיו – יָבִיאָנוּ לְשֵׁם שְׁלָמִים
לְשִׁשָּׁה עָשָׂר:

ח. תמורת פסח, ולד תמורת פסח, ולדן, ולד ולדי ולדן, עד סוף העולם - ירעו עד שישתאבו, וימכרו, ויביא בדמיהן שלמים. רבי אליעזר אומר: ולדות עצמן יקרבו שלמים, תמורת שלמים, ולד תמורת שלמים, ולדן, ולד ולדן עד סוף העולם - ירעו עד שישתאבו, וימכרו ויביא בדמיהן שלמים. רבי אליעזר אומר: ולדות עצמן יקרבו שלמים. הפריש נקבה לעולתו, ולפסחו, ולאשמו - עושה תמורה. רבי שמעון אומר: לעולתו - עושה תמורה, לפסחו ולאשמו - אין עושה תמורה, שאין לה דבר עושה תמורה אלא הרועה להסתאב. אמר רבי: אין אני רואה דבריו של רבי שמעון בפסח, הואיל ומותר הפסח קרב שלמים:

ט. הפריש נקבה לפסחו - תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: תמכר שלא במום, ילדה זכר - ירעה עד שישתאב, וימכר, ויביא בדמיו פסח. גשתירה אחר הפסח - ירעה עד שישתאב, וימכר ויביא בדמיה שלמים. רבי אליעזר אומר: הוא עצמו יקרב פסח.

יוֹם שֵׁשִׁי, טז תְּשׁוּבָה

פָּרֵק עֲשִׂירִי

א. עַרְבֵי פְּסָחִים סְמוּדָה לְמַנְחָה לֹא יֹאכֵל אָדָם עַד שֶׁתַּחֲשׂוּךְ, אֲפִילוֹ עָנִי שֶׁבְיִשְׂרָאֵל – לֹא יֹאכֵל עַד שֵׁיִסֵּב, וְלֹא יִפְחָתוּ לוֹ מֵאַרְבַּע פּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן, אֶחָד חַי וְאֶחָד מְזוּנָה, אֶחָד חֹדֵשׁ וְאֶחָד יָשׁוּן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיד שֵׁיחָא בּוֹ טַעַם וּמְרָאָה יַיִן.

ב. מְזוּנָה לֹא פּוֹס רֵאשׁוֹן, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: מְבָרַךְ עַל הַיּוֹם וְאַחֵר כֶּף יְבָרַךְ עַל הַיַּיִן, מִפְּנֵי שֶׁהַיּוֹם גּוֹרֵם לַיַּיִן שֶׁיָּבֹא, וְכִבְרָה קֹדֶשׁ הַיּוֹם וְעֵדִין הַיַּיִן לֹא בָּא. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מְבָרַךְ עַל הַיַּיִן וְאַחֵר כֶּף מְבָרַךְ עַל הַיּוֹם, מִפְּנֵי שֶׁהַיַּיִן גּוֹרֵם לְקֹדֶשׁ הַיּוֹם שֶׁתֵּאֱמַר. דְּבַר אַחֵר: בְּרַפְתָּ הַיַּיִן תְּדִירָה, בְּרַפְתָּ הַיּוֹם אֵינָה תְּדִירָה, וְהִלְכָה כְּבֵית הַלֵּל.

ג. מצוה על האדם לשמח את בניו ובני ביתו ברנל, שנאמר: "ושמחת בחגך" אתה ובנדך ובתך וגו'.² בפה משמח? ביין! כדכתיב (תהלים קד, טו): "ויין ישמח לבב אנוש" וגו'. רבי יהודה אומר: אנשים בראוי להם, ונשים וקטנים בראוי להם.

ד. השמש מטביל בני מעים ונותן לפני האורחיו, ואף על פי שאין ראיה לדבר – זכר לדבר, שנאמר (ירמיה ד, א): "נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים"; המקרא את החלל – הם הולכין אצלו וקוראין, והוא אין הולך אצלם. המקרא את בניו ובנותיו קטנים – צריך להיות עונה עמהן במקום שעונים. באיזה מקום הוא עונה? הגיע ל'ברוך הבא' ועונה עמהן 'בשם ה', הגיע ל'ברכנוכם' ועונה עמהן מ'בית ה'".

ה. בני העיר שאין להם מי שיקרא את החלל – הולכין לבית הכנסת וקוראין פרק ראשון, ובאין, ואוכלין ושותין, וחוזרין, וגומרין את כלו. ואם אי אפשר להם בן – גומרין את כל

² בהגהות הגר"א איתא: אתה ואשתך. ובפנים השארנו כמו בפסוק.

ההלל. אין פוחתין ממנו ואין מוסיפין עליו. רבי אליעזר בן פרטא מוסיף בה דברים. רבי היה כופל בה דברים.

ו. רבי אליעזר אומר: חוטפין מצה לתינוקות בשביל שלא יישנו. רבי יהודה אומר משמו: אפלו לא אכל אלא פרפרת אחת, אפילו לא טבל אלא חזרת אחת – חוטפין מצה לתינוקות בשביל שלא יישנו. עד היכן הוא אומר? בית שמאי אומרים: עד "אם הבנים שמחה". בית הלל אומרים: עד "חלמיש למעינו מים". וחזתם בגאולה. אמרו בית שמאי לבית הלל: הלא כבר יצאו שיזכירו יציאת מצרים! אמרו להם בית הלל: אפלו הוא ממתין עד קרית הגבר – הרי אלו לא יצאו עד שש שעות ביום, היאך אומר את הגאולה, ועדין לא נגאלו?

ז. הביאו לפניו מצה וחזרת וחרסת, אף על פי שאין חרסת מצוה. רבי אליעזר בן רבי צדוק אומר: מצוה. במקדש מביאין לפניו גופו של פסח. אמר רבי אליעזר בן רבי צדוק: היו

אומרים תגרי הרף שבירושלים – 'בואו וטלו לכם תבלין למצוה'.

ח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, כגון אגוזים תמרים קליות ואגוזים. תיב אדם לספר ביציאת מצרים כל הלילה, אפלו בינו לבין בנו, אפלו בינו לבין עצמו, אפלו בינו לבין תלמידו. מעשה ברבן גמליאל וזקנים, שהיו מסבין בבית ביתוס בן זוגין בלוד, והיו מספרין ביציאת מצרים כל הלילה עד קרות הגבר. פיון שעלה עמוד השחר, הגביהו מלפניהם, ונועדו והלכו להן לבית המדרש. איזו היא ברכת הפסח? "ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול את הפסח", איזו ברכת הזבח? "ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול את הזבח".

יוֹם שַׁבָּת, יוֹם תְּשׁוּבָה

מִסְפַּקת שְׁקָלִים פָּרָק רֵאשׁוֹן

א. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יוֹצְאִין וּמִתְקַנְיִן אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הַרְחוּבוֹת, שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ בַּיָּמֹת הַגָּשְׁמִיִּים³, כְּדֵי שִׁיחֲזוּ מִתְקַנְיִן לְעוֹלֵי רְגָלִים אֵלָיו. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יוֹצְאִין וְחוֹפְרִין בּוֹרוֹת, שִׁיחֲזוּ וּמְעָרוֹת, וּמִתְקַנְיִן אֶת הַמְּקוֹאוֹת, וְאֶת אֲמַת הַמַּיִם. כָּל מְקוֹה שִׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה – כָּשֶׁר לְחֻקּוֹת עָלָיו, וְשֹׂאִין בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה – מְמַשִּׁיכִין לוֹ אֶת אֲמַת הַמַּיִם וּמְשַׁלְּמִין בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה, כְּדֵי שִׁיחֲזוּ כָּשֶׁר לְחֻקּוֹת עָלָיו. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יוֹצְאִין וּמְפָקְרִין אֶת הַכְּלָאִים, שֶׁהִפְקֵר בֵּית דִּין הִפְקֵר, וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת. מִצָּא כְּלָאִים בַּכֶּרֶם – מִתֵּר מִשׁוּם גִּזְלַת וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת. בַּשָּׂדֶה – אֲסוּר מִשׁוּם גִּזְלַת וְחַיֵּב בַּמַּעֲשָׂרוֹת. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, שְׁלוּחֵי

³ פְּרוּשׁ: לְמוֹעֵד סְמוּךְ לְעוֹלֵי רְגָלִים.

בית דין יוצאים ומצינין את מקום הטמאה, כדי שלא יהו הרבים נתקליו בו. אין מצינין, לא את הפלע, ולא את הגרד, אלא על אבן קבועה. אין מצינין את הציון במקום הטמאה אלא במקום טהרה סמוך לטמאה. והמאהיל עליו – טמא. מצא אבן אחת מצינתה, אף על פי שאין מקימין בו, המאהיל עליה – טהור. מצא שתים, המאהיל ביניהן – טמא, על גביהן – טהור. אין מצינין, לא על כוית מן הפות ולא על עצם בשעורה – שאין מטמאין באהל. אין מצינין אלא על השדרה ועל הגלגלת – שמתמאין באהל.

ב. משישבו במקדש, התחילו למשכן, ממשכנים ישראל על שקליהן, כדי שיהו קרבנות צבור קרבין מהן. משל לאחד שעלתה לו מכה ברגלו, והיה הרופא כופתו ומחתך בבשרו בשביל לרפאותו, כך אמר המקום: 'משכנו את ישראל על שקליהן, כדי שיהו קרבנות הצבור קרבין מהן, מפני שקרבנות צבור מרצין ומכפרין בין ישראל לאביהן שבשמים. וכן מצינו בתרומת שקלים שעקלו בני ישראל במדבר,

שֶׁנֶאֱמַר (שְׁמוֹת ל, טז): "וְלָקַחְתָּ אֶת כֶּסֶף הַכֹּהֲנִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" וְגו'.

ג. לֹא־חִינּוּ מִן הַנְּכָרִים קָרְבָּנוֹת צְבוּר בְּכֶסֶף, וּמִקְבְּלֵין מֵהֶם עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים, עוֹפוֹת וּמִנְחוֹת, עֲצִים וּלְבוֹנָה וּמְלָח; דְּבַרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: אֲפֹלוּ אֶתָּה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ כָּל הַיּוֹם – אֵין מִקְבְּלֵין מֵהֶן אֵלָּא עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים בְּלִבָּד. אֵין מִקְבְּלֵין מֵהֶן גְּדֻבָּה לְהַקְדִּישׁ בְּדֶק הַבַּיִת, וְאִם הַקְדִּישׁוּ – הַקְדִּישׁוּ הַקְדִּישׁ.

ד. אֲפוּטְרוּפְסִין שֶׁשָּׁקְלוּ עַל יְדֵי יְתוּמִין – הָרִי אֵלוּ חֵיבִין בְּקוֹלְבוֹן. הַשּׁוֹקֵל שָׁקֵל חֵיב בְּקוֹלְבוֹן; דְּבַרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: הַשּׁוֹקֵל שָׁקֵל פְּטוּר מִן הַקוֹלְבוֹן. הַשּׁוֹקֵל שְׁנֵי דִינָרִין – חֵיב בְּקוֹלְבוֹן. הַנּוֹטֵל סֶלַע וְנוֹטֵל שָׁקֵל חֵיב שְׁנֵי קוֹלְבוֹנוֹת; דְּבַרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: קוֹלְבוֹן אֶחָד.

ה. כַּמָּה הוּא קוֹלְבוֹן? מָעָה כֶּסֶף, אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לְסֶלַע; דְּבַרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: חֲצִי מָעָה שֶׁל אַרְבָּעָה אֶפְרוֹת. קוֹלְבוֹנוֹת הֵלֵלוּ, מַה הָיוּ עוֹשִׂין לָהֶם? נוֹפְלִים

לשקלים; דברי רבי מאיר. רבי אלעזר אומר: לנדבת. רבי שמעון שזורי אומר: רקועי זהב צפוי לבית קדש הקדשים. בן עזאי אומר: השלחנין באין ונוטלין אותן בשכרן.

ו. המפריש שקלו ואבד, והפריש אחר תחתיו, ולא הספיק להקריבו עד שנמצא הראשון, והרי שניהן עומדין, זה וזה שקלים. הראשון יפול לחדתין והשני יפול לעתיקין. המפריש שקלו והוציאו – הרי זה מעל. המוציא שקלו של חברו – הרי זה מעל. לקח בו קני זבין, קני זבות יולדות, המביא את הפאתו אשמו מן ההקדש, השוקל שקלי זוזין מן ההקדש – פיון שלקח מעל; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא מעל עד שיזרקו הדמים.

ז. אין מביאין מנחות ונסכים ומנחות תודה, ולחמה של תודה מן הטבל, ומן התרומה ומן המעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, וממעשר שני והקדש שלא נפדו, מן המדמע, מן הקדש, ומפירות שביעית. ואם הביא – הרי אלו פסולין, ואין צריך לומר מן הערלה וכלאי הפרם.

ח. מוֹתֵר יֵינן לֵינן, מוֹתֵר שְׁמֹן לְשֶׁמֶן, מוֹתֵר מֶלַח לְפֹלַח, מוֹתֵר עֲצִים לְעֲצִים, מוֹתֵר לְבוֹנָה לְלְבוֹנָה, מוֹתֵר בְּזִיכִין לְבְּזִיכִין, מוֹתֵר גְּזִירִין לְגְּזִירִין, מוֹתֵר מְצוֹרְעִין לְמְצוֹרְעִין, אִם אָמַר: 'לְגִזֵּר זֶה'; 'לְמְצוֹרֵעַ זֶה' – מוֹתֵרוּ נְדָבָה. מוֹתֵר עֲנִיִּים לְעֲנִיִּים, מוֹתֵר שְׁבוּיִן לְשְׁבוּיִן. אִם אָמַר: 'לְעֲנֵי זֶה'; 'לְשְׁבוּי זֶה' – מוֹתֵרוּ שְׁלוֹ. מוֹתֵר מֵתִים לְמֵתִים, מוֹתֵר הַמֵּת – לְיֹרְשָׁיו. רַבִּי נִתָּן אָמַר: מוֹתֵר הַמֵּת יֵהֵא מְנַח עַד שְׁיָבֵא אֱלֹהֵיו. רַבִּי נִתָּן אָמַר: מוֹתֵר הַמֵּת – בּוֹנִין לוֹ נֶפֶשׁ עַל גַּבֵּי קְבָרוֹ. אוֹ יִזְלַח לוֹ זֶלַח לְפָנָי מִפְּתוֹ, אֵין פּוֹדִין בְּסוֹת בְּכֶסוֹת, וְאֵין פּוֹדִין שְׁבוּי בְּשְׁבוּי, וְאֵין מִמַּחִין בְּיַד הַפְּרָנְסִין עַל כָּד.

